

ԻՍԹԱՆԳՈՒՄՆԱԿԱՆ ԿԱՐԴԻՆԱԿԱՆ ԿԱՐԴԻՆԱԿԱՆ 24

ኩ ሲ ሶ ኩ ል ኮ ፀ ኑ

ԱՄԷՐԻԿԱ ՏԷՄԻՐ ԵՐԼՈՒ

Լճնորտառա թապ օլունան մէջնուր
Թայմզ նամ զազէթատա շու ալիտեքի
պէնտ կէօրիւրիւշ, վէ իշար իյէտիյի
մատոտիսն այնը պու կրնէլըտէ Մէմա-
ւիքի Օսմանիյտէ սախի տէրտէսթի
թէզէքքիւր պուլունմասը իշիտիլի Օ-
մազէ, պու թարզ թէշէպպիւսաթըն
տէյիլ թէֆէքքիւրիւ, իւլա սիւրաթի
իքմաթ ճէր քէսին թէնաճնիպրնիւ
վէ խուսուսա թիւրքիւրան թէֆաթիիւ-
րէնիս մուճիպ օլաճաշընտան, տ'ըրճի-
նէ պիթթէթնմէ իպթիտսր իտըրիւ :

ՎԱՐԻՔԻՊԱ մուսայրիսիւնին քէ շէտէ իյնէտի յի պիր թէկէկրաֆ, ասըը հազըընէն ճէսիմ թէշէպպիւսաթտան իրենին իքմաւը մուաշխարէն հուսուէ կէմիշ օլտուղուտու աշէմէ թէշէպի իյնէտի . վէ պու թէաճճիւպէ շաեան թէշէպպիւս շու տուը քի, Միւճճէմէպը ՍՎՐԻՔԱՄ մէմալիքինին թէքմիւ Նինիէ եանի Պահըըր Մուհիթ ճանիքիւսունէ Պահըըր Սաքին սէվաշիլէին տէք պիր քաթոր արուսաթ խաթթը թմուտի թէմիշ պիթիրմիշ տիր, Պու խաթթըն եախուտ խաթթիար թէրքիպինին միւսաթի իմթիտանը ՍՎՐԻՔԱՄ իէ էւրքա պէյնինտէ օլան ուղազըըը թէճալիւզ իթմիշ տիր, զիրա, Լիվըրուլտան Նիւ Խորգա վորթորը եալընը 2,800 միւլիքէն, Նիւ Խորդտան Սազրամնիճեա ազալլէ 3,000 միւլլիք եօլ տուը . վէ պու եօլ շիմուր քիւլիլիւպ թէլլարիխտ իմիլի նամսպուզ սուրէթտէ զաթ օլունմաննին իմքեանը պուլունմուլ տուը .

Սպառք սխալներով, շինականն ճե-
նուպէ մէտտ օրուպ Սմէրեղայը իբրիյ
Թագախմ իտէն պիւր խաթթ, Մէմալի-
քի Միւսթէմա,նըն նիգամ թահթընս
վազ օրնամուշ օլան մահալլըրի, օլուն-
մամըլ օլանյարտան թիֆրիզ իտէր, խաթթ
թըն թարաֆը չարգիսիստէ շիւհնու-
րիյէթ էյաթթընտան պիւրիքլըրիմիզ
վար տըր, Թարաֆի զարպիսիստէ իտէ
վասի վէ նամէսքիւն աըսուլիլը մկճուտ
տուր, Լաքին պու տէմալլիմիզ, տաըլ
Կահրը Սաքին սէվահիլի իչինիլ
տիւր, չիւնքի, Գալիֆօրիսնամ էյա-
թէթի յիւհիմէ օրտա տըր քի, Միւսթ-
էմալը Սմէրեղանը սայիր վիպայէթէ-
րիստան 1,700 միլ սիւրէր պիր չէօլ իւ
այլըրմիշ օլուպ, իշ պու թէֆէքքիւրէ
ալտըշլըմիզ թիշկապիսիւն տաիի մու-
ճիպ ու վիսիլսիսի չամիլ տիւր, Հէր
եւրտէ տէմիւր հօլլար ուզաթմայա ալըշ-
միշ օլան Սմէրեղալլըր, էյաթթիլըրի-
նին պիրիստէն ուզաթ օմալա սայա թի-
համիլլ իտէմէզ օլուտգլարընտան պիր
գա, սէնէ մուգատտէմ պու պէօլիւք
չէօլտէն գօլալըղըլա էօթէկէ կէշմէի
ֆիքքըլընէ դօմուշ օլուպ, տալիլի
մէհաթէկէ վիշտա օմալապըլտը, իշ պու
թէհապվիւրըլըր միւսճըրտ մվգըրի
իւրայի վազ իտըրէր իտի, հալ պու քի
մէզքիւր մարաղա, ըսաֆֆիլի ճիւսնու-
րիյէթին ազլ ու ֆիքքիսի ճէլպ իթմի

օրուպ, 1866 սկննդին պիտայլթինն
տէկին, տիւշինտիւքլէրի իշէ պաշ զօ
յամատրար քի լաղլմ՝ օլան իշնիի
վէ աղչէի տէ թէտարիք իշնիլի :
Պապաթ, մէղքիւր միւնատլէ թէտի-
յէրգիւր օլտուգտա, Հիւքիմ թին վէ
էշալինն տիպաթի իշ պու տմիւր եօ
մատտէսինն միւնհապր օրուպ, մա՛սուս
իտիլն թէֆմիտէն չու տթիտէ քի նէ-
թիւլէր հապր օրուպ տուր :

«Պաշտօնի մեծագույն իմաստը իրարարմը մարդկանց միասնական օրոնդումը վերջին և շարժման դարպա միւթմէն ունի պիտ աւմիր եօլ, էվլէէէ, էմրոտ Մէմուէի Միւհէթէմէնըն թաշմը նիդաւա վաղ օրնմայան էյաէթէրնիւնէն կէ- լէէէ ք օրնալ մէլ քիւր նիդաւ թաշմըն տա պոլլունան էյաէթէրնալն կէլէէէ ք օլան իսպիթնէ բեպտէի իթիմամ օրնալ վէ եօլունալը Նիւ Եօրքսան, Միսուրի նէճրի քնարընունան եանի պէօյէ թէմիւի- յէ օրնման էյաէթիւն դարպ հունուն- տունտա վաղը Օճիւնում շէճէնալլ ի- տիլէէէ պաշմանըն ուրը, Լուքի մէ- տէնիթիւթ, վէ պիւնալն ալէյա տէմիւ եօլ օնտուն էօթէտ, տալիւ քեւաթլէն տապուն օրնալ, էնտէ օլան շէօլ ուրը։ Դարպ թարափընա տօղըն եայրմըն, վէ պիւր թաղըմ տաղլար Եալսուն թէն- հա կէօլլէի իլէ պաղէն գալթ օրմիւշ վա- ի օլալար ուրը կէօլլէր էնիւնէ տիւ- շին բ'ամու թասլիւր։ Պու էգալլ մա- հ'էլլիւն, անճաղ սէքնիւթի օլան պիւր եր- վալ ուրը։ Եօրմունար օրալարա կիւրպ, Պ'օյիւ ք թունգ կէօլլէնիւն եապալընտա սանքիւն օլարաղ, քննալիլէրիւնի տալի հ'ը կէօնա բաճաթըլլըրքարտուն պա- լիմ տաւո իթիւշէր տիւր, էշթէ տէմիւ եօլ ինչար տրոնէսթ օրնման մաճէլլ պէօյէ օրնալ, միւհէնտիւրն ր տալի խոթթիւն շարդատա օլան Վմաճա շէճրիւ- տն, դարպտա Պալ իթօրնիւն էյալի- թիւնի փայիթալթիւր օլան Սաղըմաշն- ք շէճրիւն տէք օլաւաղ, իթիւտաւոք, 1700 էլլունէ պիւր աղ գէյաւտէ օրնու- դունու քէշթ իթիւշէլլ տիւր, էշթէ Ս- միլիդալլըալըն ալտիլի կիպի պու էքի մէլլըլլիւն արնալնտա խալի գալան եր պու տուր քի, տօլունըմաղ իւ- թէթիւր։

Իշխերի թարափումն վէ երբ Շերքէթ հէն իւն պաշլանմը տըրը, Շերքէթին պիրը (Վնդրալ, Բէսիֆիգ Գըմբէնի), խաթթը, Սադրամէնդօտան շարգ թարափընա Օմահա շէհրինէ տօլրու վատտ իսրուպ, օ պիր Շերքէթ տովսի (Խաշնիլն Բէսիֆիգ Գըմբէնի), Օմահա շէհրինէ, զարպ թարափընա Սադրամէնդօտա տօղրու ուղաթմայտ պաշլանմը տըրը Գու թէշէպպին, 1866 յունուար աշրնտա աղ պիր իշխերի փարտըրմը, Էսնի, պիր հանտուն 40 միլ, վէ օ պիր հանտուն տարի 31 միլ անճախ իշլտիլմիշ խաի, Ֆադաթ իշ սիւրաթիշ իշխերի կէթիլիլիւմէյէ պաշլանմը, ինչա օղունուշ օղուն խաթթա, կէշն հակուճիւր Էսնալարընտա 800 շարգ վի 200 զարպ թարափլարընտան ճէման 1000 միլ Եօլ

որովմ. օրուներու Գոռ թաքչէ, իշէն-
նէճէք ետլընը 700 միտէն իսպրթ
պըր մետֆէ գաւորչ իսէ տէ, եօլ տա-
լի եարըսընա գաւառը իլլէնմիշ պիթ
միշ օրուայ իշ պու 1869 իշին 400 միլ
անճազ գալըր տէյի հիստայ օրուներու
Մալեպիթիմիլին սեօյլետիի միտլիւ
միւհէնտիպըլ ք պիղ ետրաքըզ տէտի-
լըլ, վէ սեօզ վերտիքլըրնտէն ազ վա-
զըլմաա պիթիթրտիլըլ, Պոջ գալան սօն
բաղայ տալի տօլտուրուլուպ, եօլ թէք
միշ օրու, Շիմտի Օմահա չէհրիտէն
Սաղրամէն թօնա գատար թէքմիլ տէմը
եօ, պիթմիշ օրուպ, Նիս Եօրք չէհրիլըլ
տալի միլլթիթի տեռու գարաքըր տօ-
լաւմտա մէճպուր օլաճազ ելրտէպիզ
Էօնտոնտոն (Պգօչիտաա Էիմպըրը չէհ-
րի եազլնիպընտա) Ռերդէ չէհրիէ կի-
տէպիլընիյիմիզ միսիլլէն, օնլար տալի
գարառան այնի վէճէ իւզըր, տօլըռ
Սան Ֆրանչիսգօնա կիտպիլլէճէքլըր
տիթ:

« Դու՛ն ճշտմ' իշին սիւրաթը իբւմ, ք
զաթէն Սմերթգալըւարք պիտ' թէաճ-
ճիւպէ տիւրար խոյյօք, վէ վաղաս,
սէջլէնտիյնէն նէզարէն, թէշքիւ օլու-
նան շիրք[թ]ըրն հարուք տա իշին չա-
փուք պիթմէպինէ ազ հարտում իթմէմիշ

քեզին՝ թէհայերէրին մուծիպ օրմըն տուր : Եւ վէթ, տիւղ օվատա եւրին մէսաֆէսի նէ դատար չօգ օլա տախի, միւհնտիսլերին իշէ գօլայ տըր . ֆագաթ վահշէ շինալիէր իշ պու թէշէպիւհս հաղգընտօ գօրգու հիս իտէրեք, տալիմա իշնէրին իւզերինն հիւսմ իլէ եօլու պօգաղըր ըտր . վէ 10,000 դատար իշին վէ մայլէթլերինտէ տալի պիր չօգ սօքեր պէօլիւքլերի օլմայըննա, եօլ խորապ իտիլմիտին գուր ռուլմատը, Վլագա, եաղը եօլտա օլան Գայալը տէնիլին տաղըր, վէ Գալիֆօրնիս հուտուռնտա տալի Սիւրրա Նէվատա տաղըրը իշին իսթիքմիլինն պէօլիւք սուտւպէթլեր իրաս իտէրլըր իտի, ֆագաթ շիմոի իսթթ թէքմի պիթմիշ օլուպ, Սֆօրգա եալօտ Սըրպիսթան իւրիսի կիպի իսթիգ վէ վահշի եւրլըրի պիր ուստան օ պիր ուսա տէք թէքմիլ չըգլպ կէշիօր :

«Պէտէլ պիր մուլաֆֆադիլթուն հուսուել կէլմիսի միւհթէլմէլ օլան սէմլումաթա տիգգութ էրէտէյիմիդտէ, խայլը անայիպ միւթալէալարա գահիպ օլուլուզ, էշ պու սէմլըլէր, քեաֆֆէի Մէմալիքի Միւհթէլմէանա միւթէալլիգ տիր, Օգուլանլարըրմըլըն մալիւմի օլաուլու վէճէ իլէ, Գալիֆօրնիա էյալէթի պինաղիր վէ միւհիմմ պիր էյալէթ տիր, ալթըն օնտան չըգար, վէ պիւլթիւն Սմիրիգանըն պու ճիհէթլէ ինթիյաճալթընըն րէֆնէ պէտիւք մէտար օլաաը օլմուշ տուր, Ճնէրար կըլնիզ, իլք մէֆնա իլրաա էլլէտիի նուլթընիւտա, օրաալոր, միլլէթին, մետարը գուլլէթի, տէյի էյմա վէ իշար իթմիշ տիր, եանի էյլէ պիր սանաըզ քի, իւլբուտէ Լսհամը ումումիլնին թէտիյէսինէ գաաըր իտէճլք խալլիննին տէֆն

իտիւնն եւրի օմնույ տուր . վէ պու տի-
միր եօլու շիրքէթինն թէշքիլի հազ-
գընտա տախի, խուսուսու մէգքիւրէրի
սիւրաթէ տէֆ իտէճէք տիր տէյի սէյ-
լէմիլ տիր . Պինսան ալէյս, Պահրը Պա-
քին Լյալէթլընին տախի իշ պու տէմիր
եօլ սայլսինտէ, թէգատտիւմ, վէ բօ-
ւլիթիգա վէ թիճարէթճէ ԼՅՄիթիթ
քիսպ իտէճէքլէրի պի իշթիպաս օլտուգ-
տան մատա, իշ պու եօլուն կլշտիյի ՏՐ
Երի հիւքմու իգլամլթի ինսանէ սալիս
իտէճէք տիր . սաքին օմագ իշին սու-
հուլէթլը կլօսթէրիլիպ, սէրպէսթճէ
եէնի էյալէթլը թէշքիլ օլաճաղար տըր
Պունյարլա պլրուպէր, Հինտլիլէր շիտ-
տէթլէ թճագէիդ օլաճաղար . վէ Մօր-
մէնլար տախի շէհրիլիլէ եսպլաշմըշ
գըրլունսաղար տըր քի, սօնունստ
պիր շաթըլմու հասըլ օլմասը փէք տէ
ումուլմաղ պիր չէյ տէյիլ տիր . Պուն-
լարըն վէ քէնտի թէսիւսաթընըն Լճնպի
միւտախէլէսիւտուն սալիւմ օմալարը մի-
ճէրրէտ եւրլընինն ուղաղլըյընտան օ-
լուպ, պու խուսուս իսէ շիմտի մահլ
օլմույ տուր :

«Պոռ Իշ Իւզէրին՝ հէր նէ նազարլէ
տալիս պագսազ , տէյիլ Եալմնրզ պիւ
թէշէպպիւսաթի միլիյէ մէ'սէրմսի , Իւ-

պալթ օրմասընա իսքեալծ օրմալըլըլ
Հիւքիւմէթին պու պսպտէ իլէտիյի
մուսալմէնթ չօք սըրալը իտի : Հիւսհու-
րիլէթին իքի ճէսիմ գըւմլարըն պիր պիր-
լէրինէ իլնադ , վէ էօլլէ վասիէյալէթլը-
րին հիւքիւմէթ վէ էհսլլէ էմրի թահ-
թընտա մէսքիւն մաջալլէր օրմասըն ի-
շիւն հէր թարաֆտաւ ետրադր իտիլմէ-
սի ճայիդ իտի : Պու սէնէ զարֆընտա
Աիւվէլիլ գանալը տախի ռէսիտէի խի-
թում օլուրսա , թօհաֆ պիր թէթա-
պիւդ ու թէսաուիւֆ օլաճաֆ տըր . բա-
քին պու գանալըն գալթ օլուսմասը՝ Ա-
մրիդանըն իլ պու թէշէպսիւսիւ գա-
տոր հայրէթպարիլ հալուէ տէլիլ իւէ
տախի , Մ . տը լէսէր միւտալլէմլը ու
միւվաֆֆադիյէթ ճիհէթլիլիյլէ նսմի-
էպլտիյէ մազար օլուուլ տուր . ֆրի
գալթ Պահրի Մուհհիթ վիւսալթընտան
գիյաուէ վասի պիր չէօլլէն հիւնտէ ալ-
լը իլ մէսաֆէսինէ (ետան իւսկիւտադ-
սան Սլէնէ տաղընա գաստար) տէմլի
խալթթ վազ իտիլմէսինէ միւլէստը օլա-
միւհէնտիալը , էլպլթ պէնիի աուսմադ-
լընա տահա գիյաուէ թէսճճիւպ ու
թէհայիւր իրաա իտըլըր :

ᑭ ᑭ ᑭ ᑭ ᑭ ᑭ ᑭ

Իշխորիկիկիկն նէգարէն, Սթանպոլ
նամ Օսմանլիւն զողկիւն, էտէպի ու
մի միէ գարշը պահպար տէրժ իթմիշ
օրուս զու. իշխ մաթկուր աթ գաւկիմ լիւս
ուսթիս տն զաւսթպալ իշ աթու.

— Շէյխ Շափիլ պուրոտեա վատըլ օ-
լուպ, բաղար իրթէսի կիւնիւ Սատրա-
զամ՝ հազըէթէրիկէ վիպիթա վերիի
տիր :

— Իզմեր վաւիսի Իսմայիլ բաշա հազ
րէթէրի կէշէն ճումնաւ իրթէսի կիւնիւ
Աւսարիւ վաբօրու ին պուրաեա վասը

1926 թ. հունիսի 25

զը կը յաւաստար, ժողովականը կը սրբազան
եւ վերջապէս ժողովուն նախագահը պատ-
շարք կամ տեղապահ փոխտեղապահ պէս
պահ. հիմայ ալ նորոգութիւն այս գործերնիս
պիտի կրնայ տեսնել: Կրնան ու հոգսն թիւն
կառնեն:

Բայց տակաւին յոյս եւ խոստումն չը-
ջանն դուրս ելած չենք:

Նորոգութիւնը կը հիմնան, ազդին յոյսն
ալ ասոր հետ: Ալ խոստում ընելու բան մը
չի մնար, պատճառները կը հասնին, դան-
գասները կը կտրուին, եւ կը մանաւրջ ճիշդ այն
վիճակին մէջ ուրկէ քանի մ'ամիս առաջ
ինքզինքնիս աղատած կը կարծէիմք:

Քաղաքակրթ լոգները փորձէն օգուտ
քաղելով՝ նոր փորձեր ընելու կեննեն. եւ
ասանկով իրենց յառաջդիմութեան ար-
գելները քիչ քիչ կը վերնան, ու ոտքեր-
նին կը բացուին, իսկ մեք ամենեւին առանց
նոր փորձ մ'ընելու շարունակ աչքը կապ
ձիւերուն պէս մէկ շրջանի վրայ կը դառնանք
ու կը դառնանք բայց միշտ հոն ենք ուր
որ էինք:

Ինչ է այս նոր փորձը ըսածնիս. այն բա-
ցատրն է:

Վարչութիւնը մեզ կը խոստանայ որ՝ ազ-
գային կրօնական զգացումը պահպանել, լաւ,
պահ մը հաւատաւոր ասոր, բայց ինչ միջոց
կրնայ ունենալ իր այս խոստումը: Ի գործ
դնելու համար — քարոզչինք՝ պիտի զրկէ
ամեն կողմ ազդու քարոզներ տալու — լաւ,
հաւատարմը որ պիտի զրկէ, բայց որո՞նք են
սա կրօնական զգացումը ունեցող եկեղեցա-
կանները՝ որ ժողովուրդին կրօնական զգա-
ցումը պարզապէս ո՞ր տղանք են ասոնք
կրօնքը, ո՞ր քննութիւն են, սա՞ երողանքի
զարգացմանը հարձած քահանայնքը են:
Ասա տէրիւնքն են, աչիք են տէրիւն թիւն ընող
միաբան վարդապետնքը են. սա՞ անժո-
ղապետը եպիսկոպոսնքը են. վերջապէս
ո՞ր են այս բնութեան պաշտօնից յարմար
անձնուէր մարդիկները (բացառութիւնը չի
մտնանք):

Ուրեմն ինչու չըսեմք որ վարչութեան
այս խոստումը առւտ է եւ մեր ալ անկից
ատանկ պաշտօն մը յուսալիս տխուրու-
թիւն:

Վարչութիւնը մեզ կը խոստանայ որ՝ Ազ-
գային դաստիարակութիւնը ծաւալէ թէ
մանչ եւ թէ աղջիկ տղայաց, լաւ ասոր ալ
հաւատարմը պահ մը, բայց ո՞րն է ազգու-
թիւն ընդունուած դաստիարակութեան ըս-
կըզուէրը, ո՞ր են այս դաստիարակնե-
րը, ո՞ր են վարժապետանոցները, ո՞ր են
դասագիրքերը, Ենթաթիւնք որ՝ ասոնք ալ
կան եւ կան կրնան ըլլալ (թէ պէտք եւ ան-
կարելի), բայց ո՞ր է ամենէն առաջ, լաւ
դաստիարակեալ ժողովականը, կամ բոլոր
զաւառներու մէջ տարածելիք տեսութիւնը:
Ինչ ամական պիտի կրնան տալ այդ մար-
դուն, ինչ ամական պիտի տառ ճիւղերու
տեսութիւններուն՝ Անգղիոյ եւ Գաղղիոյ պէս
երեւելի կատարարութիւններն են նոյն իսկ
Ուսման կատարարութիւնը՝ որ քաղաքա-
կան իշխանութիւն եւ զօրութիւն ունին.
կրցե՞ր են ասանկ ամենամանր պաշտօն մը
զրուի հանել եւ պատասխանատու ըլլալ որ
տուրք ալ կրնան ժողովել, չի տուողն ալ
պատժել:

Բայց ի ստանդարտ միջին այսօրուան փիլի-
սոփայութիւնը որչափ դժմ կը խօսի, ազ-
գային դաստիարակութեան գործը կատա-
րարութեան (թող ըլլայ ազգային) ձեռ-
քին մէջ մնալուն եւ այս սկզբունքին վնաս-
աւորութեանը վրայ: Ասանկ սկզբունք մը
ընդունող վարչութիւնը կամ աղքատ, կուզէ
ինքզինք սահմանադրական կոչէ, կուզէ չը
կոչէ՝ գործը ինքնին մտքերու վրայ տիրա-
պետել ըլլալով՝ կատարելալ աշխարհի մ'է:
Եւ մեր այս մասին կրած վնասը կրկին եւ
անմարսելի է, նախ որ ծնողը իրենց զաւ-
կին կրթութեանը պարտաւորութիւնը ազ-
գային է կարծելով՝ ձեռքերնիս կապած կե-
ցե՞ր են, երկրորդ որ՝ վարչութիւնը այս
խոստումը ազդել խաբելով՝ ապագայ սե-
րունդին միտքը ընդունով անմշակ կը պա-
հէ, Տէրաթիկով սկզբունքը կը խոստանայ,
բայց գործով գտնէ այն ալ չի կատարել,
եւ միտքերը կը մեղցնէ:

Ուրեմն ինչու կ'սպասենք որ՝ մեր գա-
ւախները վարչութիւնը կրթէ եւ ծնողը ի-
րենք իրենց վրայ չեն առնեն այս ինքնա-
պարզերնիս, տղուդ հացը, տղուդ լաթը,
տղուդ բիւրիը, տղուդ ամենէն թիւեւ կամ
ծանր հոգը վարչութիւնն ստանձնած է որ
տղուդ մտային մշակութիւնն ու կրթութիւնն
անկից կ'ապաստ. թող տուր թաղական ազ-
գային դպրոցները ազգային կարօտեցող զաւ-

կին, եւ դուն ըստ որում կարող ես յուս-
դաւակը առնի մասամբ նայելու եւ ազգու-
թիւն կարօտեցող ցանկին մէջ չես: Եւ գու-
կից կրթութիւնը տուր ինչպէս որ կուզես,
այն ատեն սոցալ դպրոցներ կը բացուին,
ազատ դաստիարակութիւն կը հրաւիրուի եւ
զուգակից կ'ընելով քեզ հանդիմանալու
կը պարտաւորին:

Բաւական մեծ է մեր թաղական ազգու-
թիւն դպրոցներուն ազգին տուած վնասը,
նախ նշակելուց ժամերը պարտաւոր անդե-
նովը, 2րդ կարողեցող բաժինը կարողներուն
տալովը, 3րդ ծնողը իրենց զաւկին կրթու-
թեանը մասին պարտաւորութեան մէջ քա-
ղաքակրթութիւնը, 4րդ եւ էն մեծը տեսութիւն-
կան սկզբունքովը որ այսօր թէպէտ այդ
սկզբունքին անգործ մնալէն, վնաս մը տե-
սած չունինք, բայց օր մը կ'ընէ գործող
մարդոց ձեռք անցնի եւ կեդրոնական զօ-
րութիւն մը գոյանայ, վարդապետ միապետի
մը տակ քաղաքապետը զանազանութիւնը եւ
անկից գոյանալիք զանազան յառաջդիմու-
թիւնները զիրար կը խեղդունին:

Ազատ կառավարութեան կամ իշխանու-
թեան մը սահմանադրական պարտքը ոչ թէ
աղաքը կրթել է, այլ ծնողը կրթել տալն
է. ինչ ձեռով կամ ինչ կերպով որ ծնողը
կուզէ, բաւական է որ՝ կ'ընեն:

Մեր վարչութիւնը թէպէտ եւ անուամբ
աղատ եւ անմասնագրական, բայց տղայոց
կրթութիւնն իր վրայ առնելովը եւ առի-
վարական պարտաւորութեանց կարգն անց-
նելովը, որով եւ ծնողները իրենց զաւկե-
րը իրենք կրթելու եղանակին գլխ ան-
ուղղապէս չի պարտաւորելովը, ինքը (վար-
չութիւնը) չի կատարելովը գործ մը յանձն
առած միանգամայն բուն իսկ սահմանադ-
րական պարտք մէջ խիստ պակասաւոր
գտնուած է:

Մեր վարչութիւնը կը խոստանայ որ
ազգային վարժարան, եկեղեցեաց եւ հարստու-
թեանց հակողութիւնն ընէ, լաւ, այս իր
պարտքն է եւ բուն իսկ իր պարտքը, վա-
սնի զի մեր վարժարան, եկեղեցիներն ու միւս
հարստութիւններն ընդհանուր ազգին են
եւ ոչ սա կամ նա միաբանութեան:

Բայց վարչութիւնն ինչ եղանակ որչա՞ծ
է իր այս պարտքը կատարելու համար, եւ
մինչեւ հիմայ վարժի մը եկամուտը, նոյն
վարժին նպատակին ծառայելու համար
(ոչ միաբանից քակր պարպելու) քանի ժամ
խորհուրդի նստած ունի, զի՞տէ որչափ վաճառ-
ուելիք, որչափ միաբան ունինք, այս վաճառ-
քերն ո՞րչափ կայուած ունին, ինչ եկա-
մուտ կը բերեն, ինչ քանի կը գործածուին
այս եկամուտներն, ո՞վ եւ ինչ նպատակի
կատուցել է այդ վաճառքն: Ասոնց եւ ոչ
մէկը գիտցող վարչութիւն մ'ունեցած ենք:
Եւ ոչ ալ այս ընթացքով պիտի կարենանք
ունենալ, քանի որ՝ վարչութեան ակոռնե-
րը ոչ թէ ազգային ակոռներ են, այլ ի-
զրան ակոռներուն ստորակարգեալ ակոռ-
ակոռներ, որոց վրայ քանի մը տարի բաղ-
մելն վերջը՝ արարելութիւնը զրկենք Բ.
զրան ակոռներուն վրայ բազմեցնելու կա-
ռաւորութիւն:

Ուրեմն միտքեւ հոս ալ փորձով տեսնենք
որ՝ կեդրոնական վարչութիւնը անկարելի
բան է որ՝ հեռաւոր վարժարան եւ եկեղե-
ցիներուն վրայ կարենայ իր կողմէն ինչ,
ինչու՞ առողջ պատասխան ժողովոյ հսկո-
ղութեանը չենք յանձնել այն պայմանաւ
որ՝ վանական եկամուտը վարժին նպատա-
կին ծառայէ եւ ոչ սա ու նա միաբանին
քսակը պարպուի:

Պարտաւոր լաւ է վարչութեան յուսալ
այնպիսի ձեռնարկութիւններ ու պաշտօն-
ներ որ՝ կարող չէ կատարել, ասանկ պաշ-
տօններ այդ մարմնոյն յանձնելը այդ պաշ-
տօններուն չի գործադրուելը կենթադրէ եւ
ոչ ուրիշ բան: Ինչպէս են արդի վարժարան:

Այս վարժարան խոշորը բաւական մեծ
կապ խոշոր մ'է, ոչ միայն մեր մէջ այլ եւ
նոյն իսկ էն լուսաւորեալ ազգաց մէջ, Ա-
ստուք իրենց դրութեանը ելել ուզեն կըր-
նան ազգին օգուտները յառաջ բերել, նոյն
պէս նաեւ եթէ ուզեն կրնան ազգին տու-
նը քակել իրենց քանի մը պատառ հայրն
հաւար՝ աղքատ զանազան մասանց բաժանե-
լով:

Այս վարժարան խոշորն վրայ յատկա-
պէս քանի մը խօսք ընենք ու վերջացնենք:

Կրնե՞րք կրթել պէտք ըլլալը զխոնարու
համար հիմայ ալ չեն վիճիր եւ անոնց ի-
մացականութիւնը զարգացնել կը հաւա-
նին: Իրաւունք ունին, վասն զի կրնան
ձիւքերը անտիճաններու հաւատարմու-
թեան նկատմամբ քաղաքական ժողովնե-
րու վիճիւններ աւելի ներգործեցին:

Անհեռաւոր դաստիարակութիւն մ'
է այն, որ զարգարանի մէջ, հաճելի
ձիւքերու մէջ, կրթութեան մէջ անա-
փառութիւն կը լինի:

Հաստատուն դաստիարակութիւնը այն
է, որուն կը հետեւի մասնաւոր կրթան-
կութիւնը եւ ընդհանուր թարգմա-
տութիւնը:

Իրապէս կրթեալ կին մը — Էմմա Տեա
հաճելի ձիւքերով իսկ իւր ամուսնուոյն
հետ իր մտային կարողութիւնները բար-
ձր աճելով կ'ընկերակցայ, տան մէջ կիչ-
խէ կարել, կանոն, խնայողութիւնը եւ
արժանաւորութիւնը կանգուն պահելով:

Տեսեալ եւ խնայող կին մը իւր պաշ-
տօնը կատարելով հանգիստ զիտէ նաեւ
ընկերութեան պահպանմանը, վայել-
չութեան ու շքեղութեան համակեր-
պիլ:

Ֆինանս ըսաւ (սոյն քաղցր եւ սքան-
չել վիճիւր ստեպ պիտի լինի):

«Բարին առանց կանանց անհոյս է,
ասոր տունները կը կործանեն կամ կը
հաստատեն, անային ամեն իրերը կը
կարգադրեն»:

«Իներու դաստիարակութիւնը է,
ընկերութեան դաստիարակութեան աւելի
կարեւոր է, ըստ որում էրիկ մարդկան-
ցը իրենց գործն է»:

Մեր ընկերային վիճակին իրական մի-
տուները եւ պիտոյքը մասնաւոր ու-
սումընդ այն մեծ հանձնարները հաս-
կցան որ եթէ կրնի մտային շարժումնե-
րն եւ գիտութեան գիւտերէն դուրս
ձգուի զարգացում մը կարելի չէ:

Կրնա՞յնք մեզ արդէ կը կարել նոյն.
պէս արդէ խորհիւ կը արդի, բաւ Տա-
կաւ կամու հին, եւ կը բաղձայի որ այդ
նորաձեւութիւնը կանանց մէջ ալ մտա-
նելի:

Խորհելու նորաձեւութիւնը հոսակ
յետոյ եկաւ. կրթական նախապայտարմանց
յաղթելու ու Էմմա Տեա գէշ կրթու-
թիւն առած կանանց ծաղիկը գործերը
տեսնելով՝ մտային աշխատութիւնները
անային խնարհ ծառայութեանց վրա-
ստիար սեպեցին, որոնց երկուքը մեզ
այսպէս կը թուի թէ կրնան գլխավոր մի-
տնալ:

«Գ. — Հաստատուն եւ կատարեալ
կրթութիւն մը, իրեն նոյն հեղինակը
կանանց բարոյական զարգացման, ըն-
տանեաց եւ ընկերութեան մ'ջ իրենց
գործակցութեան համար անհրաժեշտ է»:

«Կնա՞լ հոգին մարդու մը հոգեւոյն
պէս պէտք է որ ամեն տեսակութեանց
համար բայց ըլլայ»:

«Ոչ ոք մը ոչ արդարութիւնը, ոչ
զգաւորութիւնը եւ ոչ իսկ անձնութիւն
թիւնը սեռ ունին»:

«Այն մը համար, որ տղուն կամ
կուսայ եւ անոր զննարարին քով ար-
թիւն կը հսկէ, պէտք է այլ չափ քաջա-
պտուութիւն եւ արթնութիւն՝ որչափ
ունի քաղաք մը ապահովութեան հա-
մար հսկող զինուոր մը»:

«Տնային գործերու կատարարութեան
համար հասարակաց գործերու կատա-
րարութեան պէտք եղած մի եւ նոյն ուղ-
ղութիւնը, հետաւորութեան իրեն
եւ ճըշ-
տութիւնը ունենալ հարկ է»:

«Ստոյգ է թէ որչափ միտքը զարգա-
նայ՝ այնչափ առաքինի գործեր ընել կը
ներշնչէ»:

Սոյն խորհրդածութեանց մէջ ինչ ճըշ-

մարտութիւն եւ ինչ կենցաղագէտ հան-
ձար մը կը լին մարտի:

Ինչ քաղաքութիւն ամեն անոնց,
զի՞ կանանց դաստիարակութեամբ կը
բարին իրենց հասուցած վրեժ արգասի-
քին վրայ հիմնաւոր:

Սոյն ցանկալի արդիւններէն մին պի-
տի ըլլայ օր ըստ օրէ ընտանեկան յօգե-
րը պիտի, Եւտանիք գործակալ ընկերու-
թիւն մ'է, որուն ամեն մէկ անդամը իր
կարողութեանը համեմատ՝ կը նպաստէ:

Իմացական կարողութեան սահման-
ները ընդարձակելով է որ կրնի իւր ամե-
նափոքը պարտաւորութիւնները իսկ ան-
թերի կը կատարէ, զանոնք կը սիրէ եւ
ցնորային հաճողները վերադաս կը սեպէ:

Ինական ու բարոյական աշխարհնե-
րէ անտեղեակ ըլլալը, ամբողջ բնու-
թեան տուած դասերէ զուրկ մնալ է,
ուր ամեն բան մեզ կարգի, կանոնի, խնա-
յողութեան եւ հեռաւորութեան վրայ
կը խօսի:

Հարկ է որ կրնի ամեն բանի պատ-
աստ ըլլալ եւ ամեն վիճակի մէջ օգտա-
ւէտ կերպով մը կարենայ իրեն եւ մա-
նաւապ ու ընկերութեան համար զբաղել:

Ի հարկին թող «ագարակ» գործա-
կալ, տոմարակալ, յիշատակարանի մը
խմբագիր, լուսամիտ բանագրատ մը ըլ-
լայ, որպէս զի զանազան գրուածներու
մէջ յարմարը եւ վայելու չը ընտրէ, պէտք
է նաեւ բոխիլ ըլլալ տան մէջ գտնուող
ներու առողջութեանը եւ անոր կանոն-
ներու վրայ հսկելու համար:

Այսպիսի կայունութեան կարելի չէ հաս-
նիլ առանց բազմաթիւ ու լաւ կարգադ-
րուած ուսումներ սորվելու:

Իւր պաշտօնը ամենէն աղէկ կատա-
րող կրնի այն է որ իւր գործունեութեան
սահմանին մէջ ամենէն արդիւնաւոր ազ-
դեցութիւնը կը բանեցնէ:

Իւր տնային վարչութեան մէջ ամեն
բան իր խելամուտութեան եւ յաջողակու-
թեան հետքը կը կրէ:

Ձիւքը չըլլալուց առարկայները
կատարելագործելու եւ գիտեցողացնելու
պէտքը կըլլայ. կարգադրութեան եւ
չըքուածութեան անոյց հոս մը իւր շուրջ
կը բուրէ. իւր տանը ամեն կողմը ալ
նարկ մը ձգած ատեն կը հասկընան իս-
կոյն որ տիկնոջ մանրամասն իրերու մէջ
իսկ ունեցած հմտութիւնը իր մտքին
վստմութեանը հետ միացած է. ար-
ուեստները, գրական գրադուր, գիտ-
նական գիւտերը իրենց տեղը կը գտնեն
հոն. Այսպէս է որ նիւթական հո-
գերը հազուայ կարողութեանց գործա-
ծութեամբ կ'աղուանան:

Դ. — Բայց տախիա իւր պաշտօնին
մէկ մասն է միայն, Լոկ շնորհը ներշնչ-
չով ձիւքեր ունենալը չըսեմք, այլ պէտք
է այն առաքինութեան հասնիլ, որոնք
կրնի կը զօրացնեն. Կրնի իրեն շուրջը
գտնուող ամեն իրերու կատարելագոր-
ծութեամբ զբաղելու, ամեն միտքերը
օգուտ քաղելու, ժամերը իմաստուն կեր-
պով գործածելու, միշտ իւր կայունութեան
համեմատ վարուելու հոգ տանիլ պէտք
է:

Կրնի բաղդ չընել, այլ ստեպ անկէ
հարուած կը կրէ. ուրեմն հարկ է որ
իւր դաստիարակութեամբ աղէկ կամ
գէշ վիճակի մը համար պատրաստուի,
թո՛ղ սորվի հարուստ ըլլալ առանց ցու-
ցաւորութեան, աղքատ՝ առանց նուա-
ստութեան. Ասոնք սրտի յատկութիւն
ներով եւ մտքի մշակութեամբ միայն կըր-
նայ ի գործ դնել:

Այս հաստատուն դաստիարակու-
թիւնը օր ըստ օրէ աւելի կարեւոր կ'ըլ-
լայ, ըստ որում կրնի համար նորանոր
պարտաւորութիւնները երեւան եկան
այնպիսի ընկերային վիճակ մը, ուր մեծ
ու պատիկ միեւնոյն թարգմատութեան
մասնակցի կուգին:

Տեսնելը եւ անձկութիւնները հա-
ստութեան հետ չեն համեմատուած,
եթէ քաղաքները իրար կը նմանին:

ԻՒՎԱՆՅՈՒ ՆԵՐԱՄԱՆՔԸ ԲԱՊԴԻՍ-
ՆԵՍԻՏԵՑ
ԳԵԹ ՕՂԼՈՒՄՔԱ ՏՈՂՈՒՄ ԵՈՒՏԱՂ, ՏՈՐՈՂԶ
ԱԳՏՈՒՂԷ՛՝ ԳԵՐԱՅԵՐԻՆԳ ԳԱՐԵՍԵԱՆՔ
ՆԱՄԱՐՈ 467.